

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Évéről (2007) Az Igazságos Társadalom irányában”

COM(2005) 225 final – 2005/0107 (COD)

(2006/C 65/14)

2005. október 27-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Működési Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva elhatározta, hogy véleményt nyilvánít a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai és állampolgárság” szekció véleményét 2005. december 8-án elfogadta (előadó: **Herczog Mária**).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. december 14–15-én tartott, 422. plenáris ülésén (a 2005. december 14-i ülésnapon) 123 szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt.

1. Az EGSZB álláspontjának rövid ismertetése

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság ismételtén kinyilvánítja, hogy határozottan támogatja az Esélyegyenlőség Európai Éve (2007) programját, és elkötelezett az esélyegyenlőség ügye, az európai szociális kohézió és a mindenki számára biztosítandó alapvető jogok mellett.

1.2 Az e kérdésről a közelmúltban megfogalmazott véleményeiben az EGSZB minden esetben hangsúlyozta, hogy elengedhetetlen, hogy az eddigieknél jóval konkrétabb előrelépések történjenek a 13. cikkben foglalt valamennyi diszkriminációs forma megszüntetése érdekében⁽¹⁾. Elismerve, hogy az egyenlőség érdekében sokféle korrekciós lépésre került sor, de sok területen még további halaszthatatlan teendők vannak, valamint az Egyenlő Esélyek Éve 2007-ben jó lehetőséget teremthet az érintett csoportok megnevezésére és figyelembevételére.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy minden, az Unió területén tartózkodó személy számára garantálni kell a megkülönböztetésmentességet és az esélyegyenlőséget az emberi jogok teljes körének (polgári, politikai, gazdasági, szociális vagy kulturális) gyakorlásában. Ezért az európai évet fel kellene használni annak előmozdítására, hogy a megkülönböztetés valamennyi formája megszűnjön. Bár kitüntetett figyelem övezi a megkülönböztetés 13. cikkben felsorolt alapjait, az európai évre mint olyan lehetőségre kellene tekinteni, amely ráirányíthatja a közvélemény figyelmét az eddig általában figyelmen kívül hagyott sajátos csoportokat, például a gyermekeket sújtó diszkriminációra, illetve azokra a megkülönböztetéssel kapcsolatos kérdésekre, amelyek még megoldásra várnak.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye „A nőket érintő szegénység Európában” címmel (előadó: Brenda King) – HL C 24., 2006.1.31.; az EGSZB „Szociálpolitikai Menetrend” című véleménye (előadó: Ursula Engelen-Kefer) – HL C 294., 2005.11.25.; Az EGSZB „Az Európai Szociális Alap” című véleménye (előadó: Ursula Engelen-Kefer) – HL C 234., 2005. 09. 22.; Az EGSZB „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Közösség PROGRESS foglalkoztatási és szociális szolidaritási programjának a létrehozásáról” című véleménye (előadó: Wolfgang Greif) – HL C 234., 2006.3.22.; Az EGSZB „EQUAL” című véleménye (előadó: Sukhdev Sharma) – HL C 241., 2004. 09. 28.; Az EGSZB „A fogyatékkal élők európai éve” című véleménye (előadó: Miguel Ángel Caba de Luna) – HL C 110, 2004. 04. 30.

1.4 Az EGSZB támogatja a 2005–2010 közti időszak Szociális Menetrendjét, amely az esélyegyenlőség és a szociális kohézió fontosságát helyezi középpontba, új cselekvési stratégiát alkotva a fenti területeken. Az Esélyegyenlőség Európai Éve (2007) speciális célkitűzései, melyek a jogok, a képviselő, az elismerés, a tiszteltetés tartás és a tolerancia, valamint az érintett területek kiemelt kérdésekké válása köré csoportosulnak, az EGSZB számára elfogadhatóak és támogatandók az alábbi kiegészítésekkel és módosítási javaslatokkal.

2. A véleményt alátámasztó indoklás és észrevételek

2.1 Az európai bizottsági dokumentum összefoglalása

2.1.1 Az Európai Bizottság a 2005–2010-ig tartó időszakra vonatkozó Szociális Menetrendről szóló közleményében hangsúlyozta, hogy a még összetartóbb társadalom eléréséhez elengedhetetlen, hogy mindenki egyenlő esélyt kaphasson. Bejelentette továbbá, hogy az Európai Bizottság új keretstratégia kidolgozásán munkálkodik, mely által megkülönböztetésmentességet és esélyegyenlőséget kíván biztosítani mindenki számára (ahogyan azt a jelen javaslatot kísérő közleményében is kifejtette⁽²⁾). A közleményben az egyik legjelentősebb kezdeményezésként az Európai Bizottság azt javasolta, hogy 2007 a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve legyen. Az európai év segíteni fog az igazságos, mindenki számára egyenlő lehetőséget biztosító összetartó társadalom előnyeinek tudatosításában. Ehhez egyrészt a társadalmi részvétel akadályainak leküzdése szükséges, másrészt olyan légkört kell teremteni, amely jól mutatja, hogy Európa sokszínűsége a társadalmi és kulturális vitalitás forrása. Az európai év az alábbi kiemelt célkitűzésekre fog összpontosítani:

– jogok – a tudatosság fokozása az esélyegyenlőség és a megkülönböztetésmentesség vonatkozásában

⁽²⁾ Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára: Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség mindenki számára – Keretstratégia – COM(2005) 224

- képviselő – a társadalomban való polgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális részvétel fokozásának lehetséges módjairól szóló viták ösztönzése
- Elismerés – a sokszínűség üdvözlése és elfogadása
- Tisztelet és tolerancia – Az összetartóbb társadalom elősegítése

A javaslat meghatározza a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Évére vonatkozó rendelkezéseket, valamint az erre a kezdeményezésre rendelkezésre álló keretösszeget. A javaslat az Európai Közösséget létrehozó szerződés 13. cikkén alapul. ⁽³⁾

2.2 Általános és konkrét megjegyzések

2.2.1 A férfiak és nők közötti egyenlőség elérése jelenleg a közösségi politika egyik legfontosabb célkitűzése és annak is kell maradnia. A megkülönböztetésmentesség terén – különösen a Szerződés 13. cikkében felsorolt megkülönböztetési alapok tekintetében – az európai és nemzeti szinten egyaránt véghezvitt jogszabályi változások ellenére az esélyegyenlőség és a megkülönböztetésmentesség következetesebb megvalósításának biztosításához még további lépésekre van szükség. A diszkrimináció indirekt formái gyakran tetten érhetők, de nehezen bizonyíthatóak, így ez a kérdés a 2007. év programjában helyet kell, hogy kapjon.

2.2.2 Szintén fel kell számolni a különböző alapokon történő diszkrimináció elleni védelem szintjében és érvényességi körében tapasztalható eltéréseket. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy minden egyes alapon – nem, faji vagy etnikai származás, vallás vagy hitbéli meggyőződés, fogyatékoság, kor és szexuális irányultság – történő megkülönböztetést meg kell tiltani a foglalkoztatás, a képzés, az oktatás, a szociális védelem, a szociális kedvezmények, valamint a javakhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés területén. Ellenkező esetben hierarchiát teremtünk az egyes csoportok között.

2.2.3 Az Emberi Jogok Európai Chartájának megalkotása óta az EU nem tekinthető többé pusztán gazdasági racionalitás alapján szerveződő államközi egyesülésnek, ennek megfelelően azokra a társadalmi csoportokra is kellő figyelmet kell fordítani, amelyek a kirekesztés különféle formáitól szenvednek, mert akadályozottak a munkaerőpiacon és a gazdasági életben való részvételben, illetve munkaerő-piaci részvételük ellenére szegénységben élnek.

⁽³⁾ Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 13. cikke: (1) E szerződés egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a szerződés által a Közösségre átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács, a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére. (2) Az (1) bekezdéstől eltérve, a Tanács a 251. cikkben megállapított eljárás szerint jár el, ha a tagállamok által az (1) bekezdésben említett célkitűzések elérése érdekében tett intézkedések támogatására közösségi ösztönző intézkedéseket fogad el, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen összehangolását.

2.2.4 Gazdasági és szociális érvek is alátámasztják, hogy az esélyegyenlőségnek ki kell terjednie mindenre, így különösen azokra, akik szociális, gazdasági, kulturális, földrajzi vagy más okokból szenvednek hátrányos megkülönböztetést, illetve kerülnek hátrányos helyzetbe. Ha ezek a személyek megfelelő támogatásban részesülnének, képesek lennének a társadalomban teljes szerepet játszani, és ahhoz szociális és gazdasági szempontból egyaránt hozzájárulni.

2.2.5 Az EGSZB véleménye szerint a 2007-re tervezett Esélyegyenlőség Európai Éve lehetőséget teremt arra, hogy a mellőzött személyek reflektorfénybe kerüljenek – például az életkor alapján hátrányosan megkülönböztetett fiatalok, ideértve a gyermekeket is; a többféle alapon halmozott diszkriminációt elszenvedő személyek, illetve a távoli vagy ritkán lakott régiókban, településeken élő, hátrányos megkülönböztetést elszenvedők személyek, akik azonban nem feltétlenül férnek hozzá a szükséges szolgáltatásokhoz.

2.2.6 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az európai év alkalmat adhat a legfontosabb kihívások további vizsgálatára, mint például a halmozott megkülönböztetés terén, amely gyakran egyes csoportok felé irányul (pl. mozgássérült gyermekek, idősek, bevándorlók, roma nők). Végül a megkülönböztetésmentességre vonatkozó összes kezdeményezést illetően szükséges annak figyelembevétele, hogy a diszkriminációtól leginkább sújtott csoportok sokrétű és heterogén összetételűek.

2.2.7 Az európai évet egy olyan alkalomnak kellene tekinteni, amely több csoport helyzetén is javít. Kijelölve az előrejelző utat, különös figyelmet kellene szentelni az ENSZ Gyermekegyezményének mint az összes tagállam által ratifikált dokumentumnak, ezáltal lehetőséget adva arra, hogy a tagállamok közössége által vallott elvek részévé váljon, és közösségi szintű követelménnyé emelje a gyermekek jogainak érvényesítését a jövőben.

2.2.8 A fogyatékkal élők esélyegyenlőségének javítása érdekében a Fogyatékkal Élők Éve (2003) és az akkor elfogadott cselekvési terv (2004–2010) ⁽⁴⁾ elsődleges tapasztalatairól még korai lenne véleményt nyilvánítani, az azonban egyértelműen kimutatható, ⁽⁵⁾ hogy az európai év hatásának köszönhetően nagyobb figyelmet kaphatnak a tagállamokban, és az uniós állampolgárok is több és helytállóbb ismerettel rendelkeznek a fogyatékkal élő társaikról, de szükség van arra, hogy további ismeretekkel és információkkal rendelkezzenek a szükséges teendőkről, melyet az eddigiek megfelelő értékelése biztosíthat. Ahhoz azonban, hogy igazi változások menjenek végbe, kulcsfontosságú az eddig elért haladás megfelelő kiértékelése és az európai évek nyomán követése. Az EGSZB jelenleg készíti „A Fogyatékkal Élők Événél” értékeléséről és nyomán követéséről szóló véleményét.

2.2.9 A 2007-es év indirekt hozadékai között egyértelműen szerepeltetni kell, és a jogalkotás során a monitoringról szóló fejezetben ki kell emelni annak vizsgálatát is, hogy a mindennapi életben, az adminisztrációs gyakorlatban milyen konkrét változások következtek be, és nem csupán annak felmérését kell feltüntetni, hogy az EU lakosságának hány százaléka nyert többletinformációt a rendszeresen hátrányos megkülönböztetésben részesülő társadalmi csoportokról.

⁽⁴⁾ EGSZB-vélemény, lásd: SOC 163 – HL C 110, 2004. 04. 30.

⁽⁵⁾ Lásd: Eurobarométer .

2.2.10 A megkülönböztetés különböző alapjainak beillesztése az összes közösségi politikába és kezdeményezésbe, valamint az adott alapok sajátos követelményeinek figyelembevétele a más alapokra irányuló intézkedések kidolgozásakor (pl. a fogyatékkal kapcsolatos kérdések figyelembevétele az egyéb alapok mérlegelésekor) a kulcsa a megkülönböztetés megszüntetése terén tett előrelépésnek és az esélyegyenlőség ösztönzésének. Az e téren már összegyűjtött tapasztalatokat (pl. olyan területekről, mint a nemi alapon történő diszkrimináció) a megkülönböztetés más alapjainak tekintetében is fel lehetne használni.

2.2.11 Alapvető fontosságú a diszkrimináció, idegengyűlölet és rasszizmus elfogadhatatlansága mellett, a multikulturális Európa értékeit, és a korábban az Unió antidiszkriminációs politikájában elfogadott irányelvek végrehajtásának fontosságát hangsúlyozni.

2.2.12 Az EGSZB már több véleményében⁽⁶⁾, is hitet tett a nem kormányzati szervek, az érintett kisebbségi csoportok, a magán és közszféra munkaadói, és a szociális gazdaság szereplői, a munkavállalók és a régiók képviselői bevonásának fontossága mellett. A megvalósítás minden szintjén és annak minden fázisába be kell vonni azonban a diszkriminációt elszenvedőket és az őket képviselő csoportokat, szervezeteket is. Hatékonyabban szükséges ellenőrizni (akár alternatív jelentések révén is), hogy a támogatások tervezése, kivitelezése és felügyelete során például valóban érvényesül-e a nem kormányzati szervezetekkel való megfelelő kommunikáció.

2.2.13 Különös figyelmet kell fordítani a nem kormányzati szervezetek, illetve a hátrányos megkülönböztetést szenvedő csoportokat képviselő szervezetek szerepére. Bevonásukat az európai évbe minden szinten (helyi, regionális, nemzeti és közösségi) és az európai év minden szakaszában (teljes körű tervezés, végrehajtás, végrehajtás, értékelés és nyomon követés) biztosítani kell. Különösen fontos a szociális gazdaság vállalatai és szervezetei (szövetkezetek, egyesületek, alapítványok, és kölcsönös segítségnyújtási alapok) szerepének hangsúlyozása és figyelembevétele a megkülönböztetés elleni küzdelemben.

2.2.14 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elismeri annak fontosságát, hogy a munkaadókkal és munkavállalókkal együtt kell működni a megkülönböztetésmentességet és a sokféleséget célzó munkahelyi politikák kialakításának ösztönzése és támogatása érdekében. Azt ajánlja, hogy az európai év során:

– meg kell határozni és ösztönözni kell a bevált gyakorlatot és támogatni kell az információcserét.

– fel kell hívni a vállalatok figyelmét arra, hogy az esélyegyenlőség tiszteletben tartása, és az azt figyelembe vevő munkaerő-felvételi és előléptetési politikák többletértéket hordoznak.

– partneri kapcsolatokat és fenntartható hálózatokat kell kiépíteni a munkaadók és egyéb érdekelt felek, köztük a civil szervezetek, valamint a hátrányosan megkülönböztetett csoportokkal dolgozó szervezetek között.

– csatlakozni kell az Európai Bizottságnak a vállalatok társadalmi felelősségéről szóló készülő (2006 januárjában elkészülő) tervéhez, és elő kell mozdítani azt.

2.2.15 Az Esélyegyenlőség Évét a korábbi tapasztalatok alapján jól elő kell készíteni, megfelelő információkat kell adni mindenki számára érthető nyelven és nyelvezettel, oktatási/képzési lehetőségek biztosításával, megfelelő médiafigyelemmel, más szakpolitikák bevonásával és a szükséges technikai segítség biztosításával. Fel kell használni és minél szélesebb körben ismertté és alkalmazhatóvá kell tenni az eddigi kutatási eredményeket, alkalmazott bevált gyakorlatokat (good practice) és bevált programokat.

2.2.16 Az EGSZB úgy véli, hogy tekintettel a törekvésekre és még inkább a szükségletekre, az erre a célra előirányzott költségvetés igen korlátozott. A rendelkezésre álló források elosztása során körültekintően kell eljárni, biztosítva, hogy az elsődlegesen érintettek abból megfelelően részesülhessenek.

2.2.17 Az Egyenlő Esélyek Éve alkalmából is meg kell fogalmazni, hogy az Unió tagországaiban biztosítani kell – a 13 cikkben és a jelen véleményben felsorolt kiemelt csoportokon túl is – mindenki számára az esélyt arra, hogy elsősorban a társadalmi befogadással, oktatással a képességek és lehetőségek mind teljesebb kibontakoztatása váljon lehetővé, megteremtve ezzel az esélyegyenlőséget.

Brüsszel, 2005. december 14.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Lásd: SOC/189-HL C 234, 2005. 09. 22.